

భారతదేశ చరిత్ర

ఐరోపావారి రాక

క్రీ.శ 1453 లో తురుష్కులు కాన్స్టాంటినోపుల్‌ను ఆక్రమించడంతో పాశ్చాత్యులు తూర్పుదేశాలకు సముద్ర మార్గాన్ని అన్వేషించాల్సి వచ్చింది. పోర్చుగల్ కు చెందిన ప్రిన్స్ హెన్రీ నూతన సముద్ర మార్గాన్ని అన్వేషించడం ప్రారంభించాడు. అదే దేశానికి చెందిన బార్తులో మ్యూడియాజ్ 1487 లో అట్లాంటిక్ మహాసముద్రం మీదుగా ప్రయాణించి, ఆఫ్రికాలోని గుడ్ హోప్ అగ్రాన్ని చేరుకున్నాడు.

- ★ వాస్కోడిగామా 1498 మే 21 న మలబార్ తీరంలోని కాలిక్ట్ నగరాన్ని చేరుకున్నాడు. ఈ సంఘటన భారతదేశంలో ఐరోపావారి వర్తక కార్యకలాపాలు విస్తరించడానికి మాత్రమే కాకుండా, భారత్ పై ఇంగ్లండ్ ఆధిపత్యానికి కూడా దారితీసింది.
- ★ కాలిక్ట్ కు చెందిన హిందూ రాజు జమోరిన్ వాస్కోడిగామాను సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. వాస్కోడిగామా 1499 లో పోర్చుగల్ కు తిరిగి వెళ్లాడు. తర్వాత క్రీ.శ 1500 లో అల్వారెజ్ కాబ్రాల్ భారతదేశానికి వచ్చాడు. ఇతడు అరబ్బులకు చెందిన నౌకలను స్వాధీనం చేసుకుని, జమోరిన్ కు బహుమతిగా ఇచ్చాడు.
- ★ కాబ్రాల్ కాలంలో అరబ్బులు పోర్చుగీసు వర్తక స్థావరాన్ని ధ్వంసం చేశారు. అయితే ఇతడికి కన్ననూరు, కొచ్చిన్ పాలకుల మద్దతు లభించింది. 1502 లో వాస్కోడిగామా రెండోసారి భారతదేశానికి వచ్చాడు. పోర్చుగీసు వారి మొదటి రాజధాని కొచ్చిన్.
- ★ 1505 లో ఫ్రాన్సిస్కో డి అల్మైడా భారతదేశంలో మొదటి పోర్చుగీసు గవర్నరుగా నియమితుడయ్యాడు. ఇతడు 1508 లో జరిగిన బౌల్ యుద్ధంలో ఈజిప్టు, టర్కీ, గుజరాత్ పాలకుల కూటమి చేతిలో ఓడిపోయాడు. అల్మైడా 1509 లో ఈ కూటమిని డయ్యూ యుద్ధంలో ఓడించి, తన ఆధిపత్యాన్ని నిలుపుకున్నాడు.
- ★ 1509 లో అల్బాకర్క్ గవర్నరుగా నియమితుడయ్యాడు. బీజాపూర్ సుల్తాన్ ఆదిల్ షా నుంచి 1510 లో గోవాను ఆక్రమించాడు. మనదేశంలో స్థిరపడిన పోర్చుగీసువారు భారతీయ స్త్రీలను వివాహమాడేలా ప్రోత్సహించాడు. తన కాలంలో విజయనగర రాజులతో స్నేహ సంబంధాలను కొనసాగించాడు.
- ★ 1529 లో గవర్నరుగా నియమితుడైన నునోడా కన్హా గుజరాత్ సుల్తాన్ బహదూర్ షా నుంచి డయ్యూను ఆక్రమించాడు. ఇతని కాలంలో చెన్నై దగ్గర శాన్ థామ్, బెంగాల్ లోని హుగ్లీ వద్ద వర్తక స్థావరాలు ఏర్పాటయ్యాయి.
- ★ భారతదేశంలో చివరి గొప్ప పోర్చుగీసు గవర్నర్ డి కాస్ట్రో. ఇతడి కాలంలో పోర్చుగీసువారి రాజధాని కొచ్చిన్ నుంచి గోవాకు మారింది. ప్రసిద్ధి చెందిన క్రైస్తవ మత ప్రచారకుడు సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్ జేవియర్ 1542 లో గోవాకు వచ్చాడు.

పోర్చుగీసువారి పతనం

- ★ క్రీ.శ. 16 వ శతాబ్దం చివరినాటికి పోర్చుగీసు వారి పతనం ప్రారంభమైంది. వారు భారతదేశంలో తమ వర్తక స్థావరాలను క్రమంగా కోల్పోయారు. క్రీ.శ. 1631 లో బెంగాల్ లోని హుగ్లీ మొగలుల వశమైంది. క్రీ.శ. 1661 లో పోర్చుగల్ రాజు సోదరిని ఇంగ్లండ్ రాజు రెండో చార్లెస్ వివాహమాడాడు. పోర్చుగల్ రాజు కట్నం కింద చార్లెస్ కి బొంబాయిని ఇచ్చాడు.
- ★ 1739 లో మరాఠాలు సాల్ శెట్టి, బుస్సెలను ఆక్రమించారు. చివరికి పోర్చుగీసువారికి భారతదేశంలో గోవా, డయ్యూ, డామన్ మాత్రమే మిగిలాయి.

కొరణాలు

- ★ 1580 లో పోర్చుగల్ స్పెయిన్ వశమైంది. స్పెయిన్ రాజు రెండో ఫిలిప్ భారతదేశంలో పోర్చుగీసు భూభాగాలపై శ్రద్ధవహించలేదు. పరమత ద్వేషం, పరిపాలనలో అవినీతి, ఇంగ్లీష్, ఫ్రెంచి, డచ్ వర్తక కంపెనీల విస్తరణ మొదలైన అంశాలు పోర్చుగీసు వారి పతనానికి దారితీశాయి.

డచ్చివారు

- ★ క్రీ.శ. 1602 లో యునైటెడ్ ఈస్టిండియా కంపెనీ ఆఫ్ నెదర్లాండ్స్ ఏర్పాటైంది. ఈ కంపెనీకి వ్యాపారం, యుద్ధాలు చేయడానికి, భూభాగాలను ఆక్రమించడానికి, సంధి కుదుర్చుకోవడానికి, కోటలను నిర్మించడానికి అనుమతి లభించింది.
- ★ డచ్చివారు మొదటి శాశ్వత వర్తక స్థావరాన్ని 1605 లో మచిలీపట్నంలో ఏర్పాటు చేశారు. చంద్రగిరి రాజు నుంచి అనుమతి పొంది 1610 లో పులికాట్ లో మరో వర్తక స్థావరాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. 1617 లో పులికాట్ డచ్ వారి ప్రధాన కేంద్రమైంది. వీరు తర్వాత బొంబాయి, అహ్మదాబాద్, బుర్హాన్ పూర్, బ్రోచల్ లో వర్తక స్థావరాలను ఏర్పాటు చేశారు. బెంగాల్ లోని పిష్ఠీలో డచ్చివారు తమ మొదటి స్థావరాన్ని స్థాపించారు.
- ★ పోర్చుగీసువారిని భారతదేశ సముద్ర వ్యాపారం నుంచి తప్పించిన ఘనత డచ్చివారికే దక్కింది. భారతీయ వస్త్రాల ఎగుమతిని

పెంపొందించడంలో డచ్చివారు ప్రముఖ పాత్ర పోషించారు. దేవానాం పట్నంలోని వీరి స్థావరం ఆంగ్లేయుల కాలంలో సెయింట్ డేవిడ్ కోటగా ప్రసిద్ధి చెందింది.

పతనానికి కారణాలు

డచ్చివారి పతనానికి ప్రధాన కారణాలుగా కింది అంశాలను పేర్కొనవచ్చు

- ★ డచ్చివారికి వ్యతిరేకంగా ఆంగ్లేయుల నౌకాబలం అభివృద్ధి చెందడం.
- ★ వీరు అనుసరించిన కేంద్రీకృత అధికార విధానం, వీరికి భారతదేశంలో ప్రధాన కేంద్రం లేకపోవడం.
- ★ డచ్చి కంపెనీ అధికారుల్లో అవినీతి పెరగడం.
- ★ 1623 లో అంబోయిను వద్ద ఆంగ్లేయులపై దురాగతం.

ఆంగ్లేయులు

- ★ మొదటి ఎలిజబెత్ పాలన చివరి నాటికి భారతదేశంలో వ్యాపారం చేయడానికి ఇంగ్లండ్ వర్తకులు ఈస్టిండియా కంపెనీని స్థాపించారు.
- ★ ఈ కంపెనీకి 15 ఏళ్లపాటు తూర్పు దేశాల్లో వర్తకం చేయడానికి ఎలిజబెత్ రాణి నుంచి అనుమతి లభించింది.
- ★ దీనికి సంబంధించిన చార్టర్ను 1600 డిసెంబరు 31 న జారీచేశారు. ప్రారంభంలో కంపెనీ సుగంధ ద్రవ్యాల వ్యాపారంపై దృష్టిసారించింది.
- ★ ఇంగ్లండ్ రాజు మొదటి జేమ్స్ కాలంలో విలియం హాకిన్స్ మొగల్ చక్రవర్తి జహంగీర్ ఆస్థానానికి వచ్చి, 1608 - 11 వరకు అక్కడే ఉన్నాడు.
- ★ సూరత్లో ఈస్టిండియా కంపెనీ వ్యాపారం చేయడానికి 1611 లో మిడిల్టన్ మొదటిసారిగా అనుమతి పొందాడు.
- ★ గుజరాత్లో కంపెనీ వ్యాపారం చేసుకోవడానికి జహంగీర్ నుంచి అనుమతి పొందడంలో సర్ థామస్ రో సఫలీకృతుడయ్యాడు.

మొగలులతో విరోధం

- ★ 1688 లో ఎర్ర సముద్రంలో మొగలులకు చెందిన కొన్ని నౌకలను సముద్రపు దొంగలు ఆక్రమించారు. దీంతో సూరత్లోని మొగల్ గవర్నర్ కంపెనీ అధికారి సర్జాన్ ఖైల్డ్ పై ఆగ్రహం వ్యక్తం చేశాడు.
- ★ మొగల్ చక్రవర్తి ఔరంగజేబు ఆంగ్లేయులను విరోధులుగా గుర్తించాలని ప్రకటన చేశాడు. అనేక మంది ఆంగ్లేయులను నిర్బంధించి అవమానించారు.
- ★ ఈ సంధి ప్రకారం ఆంగ్లేయులు మొగలులకు జరిగిన నష్టానికి పరిహారం చెల్లించాలి. సంధి షరతుల్లో భాగంగా సర్జాన్ ఖైల్డ్ భారతదేశం వదిలి వెళ్లాలి.

వర్తక స్థావరాల ఏర్పాటు

పశ్చిమతీరం: ఆంగ్లేయులు 1619 నాటికి ఆగ్రా, అహ్మదాబాద్, బరోడా, బొంబాయిల్లో వర్తక స్థావరాలను ఏర్పాటు చేశారు.

- ★ ఇవి సూరత్ నియంత్రణలో ఉండేవి. 1668 లో ఈస్టిండియా కంపెనీ రెండో చార్టర్ నుంచి బొంబాయిని లీజుకు తీసుకుంది.
- ★ గెరల్డ్ ఆంగియర్ 1669-1677 వరకు బొంబాయి మొదటి గవర్నరుగా పని చేశాడు. 1687 లో పశ్చిమ తీర ప్రధాన కేంద్రాన్ని సూరత్ నుంచి బొంబాయికి మార్చారు.

ఆగ్నేయ తీరం: మచిలీపట్నంలో, పులికాట్ దగ్గర ఆర్మగాన్లో స్థావరాలను ఏర్పాటు చేశారు.

- ★ 1639 లో చంద్రగిరి రాజు నుంచి ఫ్రాన్సిస్ డే మద్రాసును కొనుగోలు చేశాడు. అక్కడ సెయింట్ జార్జి కోటను నిర్మించారు. ఆ తర్వాత తూర్పుతీర ప్రధాన కేంద్రాన్ని మచిలీపట్నం నుంచి మద్రాసుకు మార్చారు.
- ★ 1658 లో తూర్పు తీరంలోని అన్ని స్థావరాలను (బెంగాల్, బిహార్, ఒరిస్సా) సెయింట్ జార్జి కోట ఆధీనంలో ఉంచారు.

తూర్పు ఇండియా: బెంగాల్, ఒరిస్సాలోని హరిహరపూర్, బాలాసోర్, హుగ్లీ, పట్నా, ఢాకా, కాసిం బజార్లలో స్థావరాలను ఏర్పాటు చేశారు.

- ★ 1690 లో జాన్ చార్నాక్ సుతమతి వద్ద వర్తక స్థావరాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. 1698 లో సుతమతి, కాలికట్, గోవిందపూర్ గ్రామాల జమీందారీ హక్కులను కంపెనీ పొందింది. ఈ మూడు గ్రామాలే తర్వాత కలకత్తా నగరంగా అభివృద్ధి చెందాయి.
- ★ సుతమతి వద్ద విలియం కోటను నిర్మించారు. 1700 లో బెంగాల్, బిహార్, ఒరిస్సాల్లోని స్థావరాలను విలియం కోట ఆధీనం

లోకి తీసుకువచ్చారు.

ఫ్రెంచివారు

- ★ ఫ్రెంచి చక్రవర్తి 14 వ లూయీ తన మంత్రి కోల్బర్ట్ ప్రోత్సాహంతో 1664 లో ఫ్రెంచి ఈస్టిండియా కంపెనీని స్థాపించాడు. ఇంగ్లిష్ కంపెనీ ఫ్రైవేట్ కంపెనీ కాగా, ఫ్రెంచి కంపెనీ ప్రభుత్వానికి చెందింది.
- ★ 1667 లో సూరత్ లో ఫ్రాంకోయిస్ కారన్ మొదటి ఫ్రెంచి వర్తక స్థాపనాన్ని స్థాపించాడు. ఫ్రాంకోయిస్ మార్షిన్ వలికొండాపురం గవర్నర్ అయిన షేర్ఖాన్ లోడి నుంచి పొందిచ్చేరిని పొందాడు. 1690 లో బెంగాల్ లోని చంద్రనగర్ ను మొగల్ గవర్నర్ నుంచి పొందాడు.
- ★ ఫ్రాంకోయిస్ మార్షిన్ భారతదేశంలో మొదటి డైరెక్టర్ జనరల్ గా నియమితుడయ్యాడు. పాండిచ్చేరిలో లూయీస్ కోటను నిర్మించాడు. క్రీ.శ. 1706-20 మధ్య భారత్ లో ఫ్రెంచివారి అధికారం క్షీణించింది. దీంతో 1720 లో ఫ్రెంచి కంపెనీని పునర్వ్యవస్థీకరించారు.
- ★ లెనాయర్ డ్యూమాస్ క్రీ.శ. 1720-42 మధ్య తిరిగి ఫ్రెంచివారి అధికారాన్ని పునరుద్ధరించాడు. వీరు మలబారు తీరంలోని యానాం, తమిళనాడులో కరైకాల్ ను ఆక్రమించారు.
- ★ 1742 లో ఫ్రెంచి గవర్నర్ గా డూప్లేను నియమించడంతో ప్రారంభమైన ఆంగ్లో-ఫ్రెంచి యుద్ధాలు ఫ్రెంచి వారి ఓటమితో ముగిశాయి.

మాదిరి ప్రశ్నలు

1. కాన్స్టాంటినోపుల్ ను తురుష్కులు ఏ సంవత్సరంలో ఆక్రమించారు?

ఎ) క్రీ.శ. 1453	బి) క్రీ.శ. 1543	సి) క్రీ.శ. 1354	డి) క్రీ.శ. 1553
-----------------	------------------	------------------	------------------
2. నీలి నీటి విధానాన్ని అనుసరించిన పోర్చుగీసు వైస్రాయ్ ఎవరు?

ఎ) అల్ఫోన్సో డి అల్బుకర్క్	బి) వాస్కోడిగామా	సి) ఫ్రాన్సిస్ డి అల్మైడా	డి) కాలబ్రాల్
----------------------------	------------------	---------------------------	---------------
3. భారతదేశంలో డబ్బివారి మొదటి వర్తక స్థాపన ఏది?

ఎ) సూరత్	బి) కాశింబజార్	సి) పట్నా	డి) మచిలీపట్నం
----------	----------------	-----------	----------------
4. భారతదేశంలో పోర్చుగీసు వారి మొదటి రాజధాని ఏది?

ఎ) గోవా	బి) కొచ్చిన్	సి) డయ్యూ	డి) బొంబాయి
---------	--------------	-----------	-------------
5. భారతదేశంలో స్థిరపడిన పోర్చుగీసువారు భారతీయ స్త్రీలను వివాహం చేసుకునేలా ప్రోత్సహించిన పోర్చుగీసు గవర్నర్ ఎవరు?

ఎ) నునోడా కన్హా	బి) కాలబ్రాల్	సి) అల్ఫోన్సో డి అల్బుకర్క్	డి) వాస్కోడిగామా
-----------------	---------------	-----------------------------	------------------
6. విలియం హాకిన్స్ ను జహంగీర్ ఆస్థానానికి రాయబారిగా పంపించిన ఇంగ్లండ్ పాలకుడు ఎవరు?

ఎ) రెండో చార్లెస్	బి) మొదటి జేమ్స్	సి) రెండో జేమ్స్	డి) మొదటి చార్లెస్
-------------------	------------------	------------------	--------------------
7. 1542 లో గోవాను సందర్శించిన ప్రసిద్ధ క్రైస్తవ మత ప్రచారకుడు ఎవరు?

ఎ) సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్ జేవియర్	బి) సెయింట్ థామస్
సి) సెయింట్ సైమన్	డి) సెయింట్ లూయీస్
8. ఫ్రాన్సిస్ డే చంద్రగిరి రాజప్రతినిధి నుంచి మద్రాసును ఏ సంవత్సరంలో పొందాడు?

ఎ) క్రీ.శ. 1639	బి) క్రీ.శ. 1641	సి) క్రీ.శ. 1369	డి) క్రీ.శ. 1469
-----------------	------------------	------------------	------------------
9. ఆంగ్లేయులు సెయింట్ జేవిడ్ కోటను నిర్మించిన ప్రదేశం ఏది?

ఎ) మద్రాసు	బి) బొంబాయి	సి) కలకత్తా	డి) కడలూరు
------------	-------------	-------------	------------
10. కిందివాటిలో ఫ్రెంచి వర్తక స్థాపన కానిది ఏది?

ఎ) సూరత్	బి) యానాం	సి) చంద్రనగర్	డి) బొంబాయి
----------	-----------	---------------	-------------
11. ఇంగ్లిష్ ఈస్టిండియా కంపెనీని ఏ తేదీన స్థాపించారు?

ఎ) 1600 డిసెంబరు 1	బి) 1600 డిసెంబరు 31	సి) 1600 డిసెంబరు 15	డి) 1600 డిసెంబరు 20
--------------------	----------------------	----------------------	----------------------

జవాబులు: 1-ఎ; 2-సి; 3-డి 4-బి; 5-సి; 6-బి; 7-ఎ; 8-ఎ; 9-డి 10-డి 11-బి.

- భాస్కర్ వేడియం